

Specific tasks, functions of control over land use and protection, as well as forms and methods of its implementation as defined in the Law of Ukraine «On State Control of Land Use and Protection» of 19 June 2003.

As a conclusion, the current legislation of Ukraine in the field of land use and protection control distinguishes between state control over land use and protection and state control over the observance of land protection legislation. The first concept is broader than the second, which reflects on the scope of powers of state bodies in this field.

Keywords: control, form of activity, subjects, objects, protection of land, owners, land users, natural resources.

Кобецька Н.Р.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ НАЦІОНАЛЬНИХ ПАРКІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА ¹

УДК 349.6

<https://doi.org/10.15330/apiclu.50.119-132>

Національні парки є найдавнішою формою консервативної охорони природи. Перший у світі національний парк – Єллоустоунський національний парк був заснований в США 1 березня 1872 року. Сьогодні такі природоохоронні території створені та функціонують у всіх державах. В Україні першим національним парком став Карпатський національний природний парк, створений постановою Ради Міністрів УРСР від 3 червня 1980 р. № 376 [1]. Відповідно до діючого на той час законодавства УРСР він називався Карпатський державний природний парк, а пізніше перейменований в «національний природний парк». Нині національні природні парки є одним з видів природних територій природно-заповідного фонду України та регулюються Законом України «Про природно-заповідний фонд» [2]. Загальна назва такого роду територій в різних державах відрізняється – «національний парк» чи «національний природний парк». Відрізняються також і характеристики правового режиму з урахуванням національного законодавства.

¹ Публікація підготовлена в рамках стажування «Staż przy Nagrodzie im. Iwana Wyhowskiego» на кафедрі права охорони довкілля Ягеллонського університету (м. Краків, Республіка Польща).

У Республіці Польща на нинішній день нараховується 23 національні парки, які займають 1% території країни [3]. Перший національний парк Польщі – Біловезький національний парк, був офіційно створений 21 листопада 1947 р. [4] на підставі першого польського Закону «Про охорону природи» 1934 р. (Ustawa o ochronie przyrody) [5]. Сьогодні законодавчим актом, який визначає правовий режим національних парків у Польщі є Закон «Про охорону природи» (Ustawa o ochronie przyrody) 2004 р. [6].

Правовий режим національних парків Польщі є схожим з правовим режимом національних природних парків України, але, водночас, має і відмінності як в системі функціонування форм охорони природи, загалом, так і в частині створення, управління, вимог використання та охорони тощо. Представлений в цій статті концепт правового режиму національних парків відповідного до польського законодавства та на основі аналізу польських наукових джерел має порівняльно-правовий характер, дає можливість окреслити і зрозуміти особливості та відмінності відповідної категорії природоохоронних територій в сусідній державі.

Як була сказано, основою законодавчого регулювання національних парків у Польщі є Закон «Про охорону природи». За своєю сферою та предметом регулювання цей закон відповідає сфері регулювання Законів України «Про природно-заповідний фонд України», «Про екологічну мережу України», «Про Червону книгу України».

Законом Республіки Польща «Про охорону природи» окреслюється сфера дії, об'єкти його регулювання. Зокрема, в ст. 1 закріплено, що цей Закон визначає цілі, принципи та форми захисту живої і неживої природи та ландшафту. Відповідно до ч. 1 ст. 2, охорона природи (для цілей цього Закону) полягає в збереженні, сталому використанні та відновленні ресурсів, витворів та елементів природи: 1) дикорослих рослин, тварин та грибів; 2) особливо охоронюваних видів рослин, тварин та грибів; 3) бродячих тварин; 4) природного середовища існування; 5) середовища існування вимираючих, рідкісних і особливо охоронюваних видів рослин, тварин і грибів; 6) витворів живої і неживої природи, а також викопних залишків рослин і тварин; 7) ландшафтів; 8) зелених насаджень в містах і селах; 9) лісосмуг. Метою охорони

природи є: 1) підтримання екологічних процесів та стабільності екосистем; 2) збереження біорізноманіття; 3) збереження геологічної та палеонтологічної спадщини; 4) забезпечення існування видів рослин, тварин та грибів разом із місцями їх існування, шляхом підтримання або відновлення їх належного стану; 5) охорона ландшафтних цінностей, зелених насаджень в містах і селах, а також дерев; 6) підтримання або відновлення природних місць існування, а також інших ресурсів, витворів та природних компонентів до відповідного їх стану; 7) формування належного ставлення людини до природи через освіту, інформацію та популяризацію в галузі охорони природи (ч. 2 ст. 2).

У польській науковій літературі розрізняється вузьке і широке розуміння правової охорони природи: вузьке охоплює приписи так званої консервативної охорони, а широке – ще додатково включає норми водного, лісового, законодавства, законодавства про мисливство і рибальство, якими визначається охорона відповідних об'єктів у процесі використання [7, с. 68-69]. Інші автори виокремлюють в цьому контексті два режими охорони природи: ідеальна охорона природи (в розумінні консервативної) і прикладна охорона природи (охорона природних ресурсів у процесі користування ними) [8, с. 509].

Ст. 6 польського закону «Про охорону природи» містить вичерпний перелік форм охорони природи. В наукових дослідженнях «форма охорони природи» визначається як нормативний вигляд, що надається охороні природи в цілому або виокремленим її частинам чи елементам [9, с. 58]. До форм охорони природи віднесені: 1) національні парки; 2) природні заповідники; 3) ландшафтні парки; 4) території охоронюваних ландшафтів; 5) території Natura 2000; 6) пам'ятки природи; 7) документальні стенди; 8) екологічні ділянки; 9) природно-ландшафтні комплекси; 10) особливо охоронювані види рослин, тварин і грибів. Їх в польській правовій доктрині об'єднують в три категорії:

- 1) форми охорони територіальної (п. 1-5 ст. 6)
- 2) форми охорони індивідуальної (п. 6-9)
- 3) охорона видів рослин, тварин і грибів [10, с. 183].

Національні парки (parki narodowe) є класичною та найвищою формою консервативної територіальної охорони природи.

Одразу ж хотілося б зазначити суттєву відмінність у формах територіальної охорони природи України і Польщі. Це стосується, зокрема, правового режиму природних заповідників. Відповідно до приписів українського законодавства найвищий ступінь охорони має природний заповідник, який забезпечується встановленими природоохоронними обмеженнями на всій його території, є своєрідним еталоном недоторканої природи та охоплює найбільш типові чи унікальні цінні природні екосистеми (ст. 15 Закону України «Про природно-заповідний фонд України»). Відповідно до ст. 13 польського закону «Про охорону природи» природний заповідник (*rezerwat przyrody*) включає території, що зберігаються у природному чи мало зміненому стані, екосистеми, природні місця зростання, перебування та проживання тварин, рослин та грибів, а також витвори та елементи неживої природи, що відрізняються особливими природними, науковими, культурними або ландшафтними цінностями. Природні заповідники створюються розпорядженням місцевих органів – регіонального директора охорони природи і фактично мають на меті не охорону природи в цілому, а лише – одного з елементів. Тобто, правовий режим природних заповідників Польщі відповідає режиму українських заказників чи заповідних урочищ.

Відповідно до ст. 8 Закону Республіки Польща «Про охорону природи» національний парк охоплює територію, що вирізняється своєю особливою природною, науковою, соціальною, культурною та освітньою цінністю, площею не менше 1000 га, в межах якої охороняється природи в цілому та ландшафт.

В науковій літературі представлені ознаки національного парку як особливої форми охорони природи:

- 1) межі визначені на підставі нормативного акту, а саме – розпорядження Ради Міністрів;
- 2) площа має становити не менше 1000 га;
- 3) предметом охорони є вся природа, зокрема, біорізноміття, ресурси, творіння, елементи природи, ландшафт, з погляду їх загальної природної (а також культурної, суспільної, освітньої) цінності;
- 4) метою є комплексна охорона, що включає збереження, відновлення і відтворення первинного стану ресурсів і елементів природи [11, с. 687].

Як бачимо, одною з особливостей законодавчого розуміння і виокремлення національного парку в Польщі є встановлений мінімальний розмір території – не менше 1000 га. Українське законодавство такої вимоги не містить, однак, аналіз інформації щодо площі існуючих в Україні національних парків показує, що всі вони мають набагато більшу площу ніж 1000 га площу. Наприклад, площа Карпатського національного природного парку – 50495 га, Національного природного парку «Великий Луг» – 16756 га, Верховинського національного природного парку – 12022,9 га, Національного природного парку «Гуцульщина» – 32271 га, Національного природного парку «Дністровський каньйон» – 10929,18 га [12]. Національні парки в Польщі також мають площу, більшу ніж 1000 га. Зокрема, Біловезький національний парк – 10527 га, Поліський національний парк – 9764 га, Розточанський національний парк – 8483 га, Татранський національний парк – 22197 га. Один з найменших – Пенінський національний парк, площею 2346 га [3]. Варто зауважити, що велика територія – об'єктивна характеристика національного парку.

Виходячи з законодавчого розуміння національного парку, можна вести мову про функції, які вони виконують. Одні науковці вказують на дві основні функції національних парків – охоронна і відновлювальна [13, с. 67], інші визнають існування основних (функція охорони (збереження) і функція позаохоронна (використання)) та факультативних функцій (наукова, освітня, туристична), властивих національним паркам [11, с. 687]. Відповідно до ст. 8б Закону «Про охорону природи» до завдань національних парків віднесені: 1) проведення природоохоронних заходів у екосистемах національних парків, спрямованих на досягнення цілей, зазначених ч. 2 ст. 8 Закону; 2) організація території національного парку відповідно до Плану охорони, про який йдеться в ст. 18, або завдань охорони, зазначених у ст. 22, та розпоряджень директора національного парку; 3) проведення заходів, пов'язаних із екологічною освітою. Крім того, національні парки можуть здійснювати господарську діяльність з певними обмеженнями, що впливають із Закону. Ст. 20 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» вказує на 4 основні завдання національних природних парків: 1) збереження цінних природних та

історико-культурних комплексів і об'єктів; 2) створення умов для організованого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних природних комплексів та об'єктів; 3) проведення наукових досліджень природних комплексів та їх змін в умовах рекреаційного використання, розробка наукових рекомендацій з питань охорони навколишнього природного середовища та ефективного використання природних ресурсів; 4) проведення екологічної освітньо-виховної роботи. Важливою функцією національних природних парків України є рекреаційна (що й виокремлює ці території серед інших видів територій природно-заповідного фонду України). Така функція притаманна і національним паркам Польщі, однак, наголос на ній законодавство не ставить.

Для національних парків характерне зонування території. У межах національних парків Польщі виокремлюють наступні зони: заповідна зона – зона суворої охорони (*obszar ochrony ścisłej*), де взагалі заборонене будь-яке втручання людини в екосистему, зона дієвої (активної) охорони (*obszar ochrony czynnej*), зона охорони ландшафту (*obszar ochrony krajobrazowej*). На території національних природних парків України виділяються: заповідна зона, зона регульованої рекреації, зона стаціонарної рекреації, господарська зона. Остання за своїм функціональним призначенням схожа з зоною охорони ландшафту, оскільки аналогічно передбачає розміщення об'єктів інфраструктури парку, традиційного землекористування. Територія національних парків Польщі обмежено доступна для відвідування (зона охорони ландшафтів і частково зона дієвої охорони), однак туристичний рух може відбуватися винятково за визначеними туристичними маршрутами. В межах національних парків Польщі не передбачається окремих зон регульованої та стаціонарної рекреації (остання, зокрема, відповідно до ст. 21 Закону України «Про природно-заповідний фонд» призначена для розміщення готелів, мотелів, кемпінгів, інших об'єктів обслуговування відвідувачів парку), однак, об'єкти інфраструктури (готелі, ресторани) для обслуговування туристів в зоні охорони ландшафтів можуть споруджуватись, щоправда, їх кількість обмежена. Такі об'єкти є відправними точками туристичних маршрутів. Ст. 12 польського закону «Про охорону приро-

ди» вказує на необхідність визначення місць доступу туристів в Плані охорони національного парку та можливість стягнення плати за доступ на територію парку. Розмір оплати встановлюється директором національного парку, однак ч. 5-8 Закону закріплює максимальний розмір плати, випадки зменшення чи звільнення від плати за відвідування парку. При цьому, як зазначається в дослідженнях, присвячених туристичному потенціалу національних парків, хоча територія України значно більша і національних парків більше вдвічі, ніж у Польщі, але відвідування польських національних парків в десятки разів кількісно переважає над відвідуванням національних природних парків України [14, с. 169].

Відповідно до ст. 19 Закону «Про охорону природи» навколо національного парку в обов'язковому порядку (щодо інших форм – це можливо, але не обов'язково) встановлюється буферна зона (*otulina*), тобто округ охорони, який межує з кордоном парку та призначений для захисту його території від зовнішніх загроз, що виникають внаслідок діяльності людини. Правове значення буферної зони, зокрема, в тому, що господарська діяльність, яка може негативно вплинути на діяльність парку чи його округу і планується на території буферної зони, повинна бути погоджена з директором парку. Р. IV Закону України «Про природно-заповідний фонд України» закріплює правовий режим подібного характеру зон – охоронних зон територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Щоправда, обов'язковий характер цих зон передбачений щодо природних заповідників, щодо інших територій (в т. ч. і національних природних парків) їх встановлення є допустимим. При цьому ст. 40 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» чітко окреслює заборони на певні види діяльності в межах охоронних зон. Натомість, польський закон таких чітких заборон не встановлює, що є предметом судових спорів та критики з боку науковців [15, с 139-142; 16].

Специфікою характеризується механізм створення національного парку. До 2011 року Закон закріплював припис, що парк утворюється на підставі розпорядження Ради Міністрів. Однак у 2011 році внесені зміни в Закон «Про охорону природи» і порядок створення національних парків був кардинально зміненний. Відповідно з чинним сьогодні регулюванням, національ-

ний парк утворюється шляхом прийняття відповідного Закону, в якому зазначається його назва і дата утворення. Ліквідація також відбувається шляхом прийняття Закону. Інші питання регулюються розпорядженням Ради Міністрів, зокрема, площа, межі парку тощо. Видання розпорядження вимагає погодження з місцевими органами влади: сеймиком воєводства, радою повіту, радою гміни тощо. Такий порядок став предметом дискусії в науковій літературі, з огляду на питання: з якого ж моменту парк юридично вважатиметься утворений – з моменту видання закону чи розпорядження? [17]. Щоправда, після 2011 року не було створено жодного нового парку. В наукових дослідженнях зазначається, що зміни до Закону 2011 р. дали паркам юридичну самостійність з моменту їх утворення. Вони є окремим юридичними особами, діють відповідно до цивільного законодавства, є самостійними власниками майна, учасниками цивільного обороту [13, с. 69]. Чітких критеріїв, за якими певні природні території можна оголошувати національними парками в законодавстві нема, але є загальна вимога – природна цінність. До того ж я. 1 ст. 7 Закону «Про охорону природи» закріплює, що утворення чи розширення території національного парку має характер публічних цілей (в розумінні польського Закону «Про управління нерухомістю»), а відповідно «в основі їх створення лежить публічний інтерес, пов'язаний з широким розумінням охорони довкілля, і який базується на конституційному положенні про можливість обмеження конституційних прав і свобод» [18, с. 129-130]. Процедура створення національних природних парків України визначена в р. 7 Закону України «Про природно-заповідний фонд України». Остаточне рішення про створення національних природних парків приймає Президент України.

Правовими підставами функціонування національних парків Польщі є: розпорядження Ради Міністрів про визначення меж; План охорони (а до моменту створення – так зване Охоронне зобов'язання); статут, що затверджується Міністром охорони довкілля, акти директора. З моменту прийняття рішення про утворення національного парку він набуває прав юридичної особи, як закріплено ст. 8а Закону Республіки Польща «Про охорону

природи». Основні питання управління парком покладаються на директора парку.

Особливо важливим питанням для функціонування національного парку є питання власності і господарювання майном та його правовий режим. Виходячи з нормативних приписів, власність на об'єкти в межах території національного парку охоплює такі режими: 1) виключна власність держави, державної Казни (*własność Skarbu Państwa*) – ті землі і майно, яке з дня прийняття закону про утворення парку стали виключною державною власністю, знаходиться в межах кордонів парку і служить для реалізації його завдань; національний парк має тільки право довічного володіння таким майном; 2) будівлі та інші об'єкти, що зведені на території парку, щодо яких парк може набути прав самостійного власника.

Найбільш дискусійною сьогодні в польській науковій літературі є проблематика управління і набуття права власності на об'єкти нерухомості (в т. ч. приватні земельні ділянки) при створенні чи розширенні території національних парків. Утворення парку передбачає вилучення землі за згодою власника, а у випадку відсутності його згоди – в законодавчому порядку через суд. При цьому діє принцип пріоритету охорони природи (як спільного добра) над індивідуальними інтересами власника. Викуп можливий тільки в тому випадку, коли досягнення відповідних публічних цілей не може бути досягнуто іншими чином, ніж шляхом позбавлення чи обмеження прав власника. Компетентним органом в цих випадках є староста. Він веде переговори. Може пропонувати заміну цієї нерухомості на іншу, рівнозначну. Якщо переговори не дали результату, видається адміністративний акт (рішення адміністративного органу) про викуп. Найбільш поширеним при утворенні національного парку є викуп земель. 80% викуплених земельних ділянок відбулося відповідно до розроблених планів створення і розширення національних парків Польщі [13, с. 68]. До 2011 року процес викупу фінансувався з коштів Державного фонду охорони навколишнього середовища і водного господарства. Але згодом Фонд відмовився (припинив) це робити. Після внесення в 2011 році змін до Закону «Про охорону природи» функції викупу реалізуються безпосередньо парком на користь

держави (ст. 10). Можливий також варіант, коли розширення території національного парку відбувається без вилучення земельних ділянок, вони (за згодою власника) входять в його структуру, а парк набуває права володіння ними. В цих випадках виникає ряд питань, що стали предметами спорів. Чи може в подальшому ставитися питання про викуп? Чи має право землевласник вимагати відшкодування шкоди парком, у зв'язку з обмеженням його прав? [15, с. 130-132].

Ст. 18 Закону «Про охорону природи» закріпила обов'язок розробки і реалізації Плану охорони національного парку (подібно до наших Планів організації території). Обов'язок розробки планів покладений на директора національного парку впродовж 5 років з моменту утворення, а затверджується План охорони Міністром охорони довкілля.

Встановлення правового режиму національного парку передбачає особливо охоронюваний режим його території та існування суттєвих обмежень господарської та іншої діяльності. В польському законі такі заборони закріплені в ч. 1 ст. 15. В коментарі до закону автор ділить їх на 5 категорій: 1) абсолютні, з яких не передбачено винятків (наприклад, п. 26 ч. 1 ст. 15 – заборона впровадження генетично модифікованих організмів), 2) загалом абсолютні, однак з можливими винятками, якщо вони спрямовані на природоохоронні цілі (наприклад, п. 7 ч. 1 ст. 15 – заборона на зміну та регулювання русел річок, якщо ці зміни не пов'язані з охороною природи) 3) відносні заборони, які можуть бути відхилені Планом охорони парку (наприклад, п. 4 ч. 1 ст. 15 – заборона полювання, за винятком визначених Планом охорони місць); 4) відносні заборони, які можна скасувати, шляхом визначення дозволених місць (наприклад, п. 10 ч. 1 ст. 15 – заборона куріння, крім дозволених місць); 5) відносні заборони, які можуть скасуватись за згодою компетентних органів (наприклад, п. 24 ч. 1 ст. 15 – заборона проведення наукових досліджень без згоди директора парку) [19, с. 156].

Охоронний режим національних парків пов'язаний не лише зі встановленням обмежень на територіях парків, а й із захистом їх територій від негативних зовнішніх впливів. По-перше, йдеться про режим буферних зон, діяльність в межах яких повинна

бути погоджена з директором національного парку, по-друге, необхідність врахування охоронного режиму території національного парку при розробці і прийнятті місцевих планів розвитку та організації території. Це, в певній мірі, породжує соціальні конфлікти, оскільки часто приводить до заборон землекористування, впровадження інвестиційних проектів і, в кінцевому рахунку, веде до зменшення доходів місцевих громад. Тому науковцями обстоюється виважений підхід до встановлення заборон, можливість запровадження винятків із загального заборонного режиму, допустимість використання природних ресурсів з урахуванням конкретних умов та на принципах сталого розвитку [20, с. 141].

Останній національний парк Польщі «Устя Варти» був створений в 2001 році. Науковці відзначають, що сьогодні в Польщі нема тенденції до утворення нових національних парків або розширення існуючих [13, с. 70]. Населення, місцеві органи самоврядування не підтримують такі рішення, на відміну від громадських екологічних організацій та екологів, які наголошують, що Польща відстає за площею охоронюваних територій від інших держав ЄС, а також вказують на порушення режиму територій та небезпеки, які негативно впливають на функціонування національних парків [21].

Як бачимо, правовий режим національних парків в Польщі має свої особливості, включає достатньо детальне визначення порядку утворення і функціонування парку, механізми охорони його території, надає широкі повноваження директору національного парку тощо. Разом з тим, як і в Україні, проблемними є питання, пов'язані з вилученням земель та об'єктів нерухомості для забезпечення створення національного парку чи розширення його території, обмеження господарської діяльності в цілях дотримання охоронного режиму, врахування конкретних місцевих умов, знаходження компромісу між приватними майновими і публічними природоохоронними інтересами.

1. Про створення Карпатського державного природного парку: постановою Ради Міністрів УРСР від 3 червня 1980 р. № 376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376-80-%D0%BF> (дата звернення: 15.10.2019).

2. *Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16 червня 1992 р. № 2456-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 34. Ст. 502 (з наступними змінами).*
3. *Polskie parki narodowe: ekoportal. URL: <https://ekoportal.gov.pl/dane-o-srodowisku/polskie-parki-narodowe> (дата звернення: 15.10.2019)*
4. *O utworzeniu Białowieskiego Parku Narodowego: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 listopada 1947 r. Dziennik Ustaw. 1947. Nr 74. Poz. 469.*
5. *O ochronie przyrody: Ustawa z dnia 10 marca 1934 r. Dziennik Ustaw. 1934. Nr 31. Poz. 274.*
6. *O ochronie przyrody: Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. Dziennik Ustaw. 2004. Nr 92. Poz. 880 (з наступними змінами).*
7. *Rakoczy B. Prawo ochrony przyrody. Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck, 2000. 225 s.*
8. *Górski M., Kierzkowska J. Prawo ochrony środowiska. Bydgoszcz: Wyższa Szkoła Informatyki i Nauk Społeczno-Prawnych w Bydgoszczy, 2006. 658 s.*
9. *Rakoczy B. Prawna Ochrona Przyrody w Polsce, Czechach i Słowacji. Studium porównawcze. Warszawa: Wolters Kluwer, 2010. 441 s.*
10. *Lipiński A. Prawne podstawy ochrony środowiska. Warszawa: Wolters Kluwer, 2007. 384 s.*
11. *Prawo ochrony środowiska / Marek Górski (red.). 3 wydanie. Warszawa: Wolters Kluwer Polska, 2018. 838 s.*
12. *Природно-заповідний фонд України. URL: <http://pzf.menr.gov.ua/> (дата звернення: 15.10.2019).*
13. *Ciechanowicz-McLean J. Prawo ochrony i zarządzania środowiskiem. 2 wydanie uaktualizowane i poprawione. Warszawa: Difin, 2019. 223 s.*
14. *Коротун С. І., Яковичина М. С. Особливості використання природоохоронних територій у туристичній діяльності України і Республіки Польща. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Сер.: Сільськогосподарські науки. 2016. Вип. 2. С. 163–170.*
15. *Danecka D. Wybrane problemy funkcjonowania parków narodowych w Polsce. Przegląd Prawa Ochrony Środowiska. 2016. Nr 3. S. 127–149.*
16. *Gruszecki K. Następstwa prawne wyznaczenia otuliny parków narodowych oraz rezerwatów przyrody. Casus. 2006. Nr 12. S. 22–33.*
17. *Danecka D. Utworzenie parku narodowego de lege lata. Aura: ochrona środowiska. 2016. Nr 12. S. 11–13.*

18. Danecka D., Kierzowska J., Trzcińska D. *Ograniczenia działalności gospodarczej ze względu na ochronę przyrody*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska, 2018. 288 s.
19. Radecki W. *Ustawa o ochronie przyrody. Komentarz*. Warszawa: Difin, 2016. 703 s.
20. Zakrzewska M. *Wybrane instrumenty prawne ochrony przyrody parku narodowego przed zagrożeniami zewnętrznymi*. *Studia Prawnoustrojowe*. 2017. 37/1. S. 129–143.
21. 1% to za dużo. *Jak Polska przestała dbać o parki narodowe*. URL: <https://magazyn.wp.pl/artykul/1-procent-to-za-duzo-jak-polska-przestala-dbac-o-parki-narodowe#>.

Кобецька Н. Р. Особливості правового режиму національних парків за законодавством Республіки Польща

У статті представлений аналіз одної з найстаріших і найважливіших форм консервативної охорони природи – національних парків, та їх регулювання в законодавстві Республіки Польща. На підставі тлумачення Закону Республіки Польща «Про охорону природи» та аналізу наукової літератури розкрито: ознаки, функції, цілі національних парків; місце в системі форм охорони природи; особливості організації території; порядок створення; обмеження діяльності в межах національного парку і його охорона від зовнішніх негативних впливів тощо. Частково також представлено порівняння основ функціонування національних парків в Польщі і в Україні.

Ключові слова: консервативна охорона природи, національні парки, План охорони національного парку, буферна зона національного парку.

Кобецкая Н. Р. Особенности правового режима национальных парков по законодательству Республики Польша

В статье представлен анализ одной из старейших и важнейших форм консервативной охраны природы – национальных парков и их регулирования в законодательстве Республики Польша. На основании толкования Закона Республики Польша «Об охране природы» и анализа научной литературы раскрыто: признаки, функции, цели национальных парков; место в системе форм охраны природы; особенности организации территории; порядок создания; ограничения деятельности в пределах национального парка и его защита от внешних негативных воздействий и т.п. Частично также представлено сравнение основ функционирования национальных парков в Польше и в Украине.

Ключевые слова: консервативная охрана природы, национальные парки, План охраны национального парка, буферная зона национального парка

Kobetska N.R. Features of the legal regime of the National Parks under the legislation of the Republic of Poland

The article presents an analysis of one of the oldest and most important forms of nature conservation – National Parks, and their regulation in the legislation of the Republic of Poland. The material is based on the systematic interpretation of the

Law of the Republic of Poland «On Nature Conservation», the analysis of scientific literature and the identification of some problematic issues of implementation of the prescriptions of the legislation in practice. Much attention is paid to the theoretical characteristics of National Parks, their place among other forms of nature conservation in Poland, the functions they perform. The issues of creation of the National Park, the regime of management of its territory, organization and zoning of the National Park have been consistently revealed. It also analyzes the bans fixed within the National Park and ensures its protection against external adverse effects. Problematic issues are raised related to the removal of land and real estate from private owners, the achievement of a compromise between private economic interests and public environmental interests. A comparison of the basics of functioning of National Parks in Poland and Ukraine is also partly presented.

The author focuses on the differences in the legal regime of national nature parks under the legislation of Ukraine and Poland. The Polish legislation does not distinguish as an independent recreational function and does not allocate separate recreational functions within the national park. At the same time, the organization of tourist routes and the provision of conditions for visiting the park is one of the tasks and a significant source of revenue for the national parks of Poland, and the number of visitors many times exceeds their number in the territories of the national parks of Ukraine. In the territory of the national parks of Poland (as in Ukraine) a combination of exclusive state ownership (in Ukraine - the property of the Ukrainian people) and private property is possible. At the same time, as in Ukraine, the most problematic issue is the acquisition of ownership of real estate (including private land) when creating or expanding the territory of national parks.

Keywords: nature conservation; National Parks, National Park Conservation Plan, National Park Buffer Zone.

Мироненко І.В.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИВАТНОПРАВОВИХ АСПЕКТІВ ВИКОРИСТАННЯ ВОД ВЛАСНИКАМИ ТА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАЧАМИ СУСІДНІХ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК

УДК 349.41

<https://doi.org/10.15330/apiclu.50.132-144>

Актуальність теми. Положення, закріплені у главі 17 чинного ЗК України, складають основу інституту права сусідства (добросусідства), що спрямований на попередження та врегулювання